

SLOVENSKE

Uredništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17

Naročnina četrtletno 15 din

za pol leta 30 din

za vse leto 60 din

Posamezne številke 1.50 din

V z a m e j s t v o celoletna naročnina 90 din

Ljubljana, 18. marca 1938.

Upravništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta 17

Poštočkovni račun:

Ljubljana št. 16.176

Rokopisov ne vračamo

Oglasi po tarifu

Tiska Zadržna tiskarna (M. Blejec) v Ljubljani

Avstrija

Dollfuss utrl Hitlerju pot.

Ko smo pred štirimi leti razlagali Dollfussov boj zoper demokracijo v Avstriji, smo opozorili na to, da je z njim pripravil pot nemškemu fašizmu. Kajti psihološko se je zdelo takoj od začetka nemogoče, da bi se zoper demokracijo razgibane množice ustavile nekje sredi pota, v nekem praznem stanovstvu, menda raznim reakcionarnim fevdalcem in legitimistom na ljubo. Tako se je tudi zgodilo. Niti Dollfusova niti Schuschniggova vladavina se ni mogla zasidrati v ljudstvu. Kajti množice gledajo in mislijo zmeraj naravnost. In ko so imele na izbiro svetopetov vladavino avstrijskih monarhističnih avtoritarcev ter sicer nasilni, ali vsaj odkriti nacizem, so se odločile za zadnjega, — kolikor niso šle na levo seveda. In teh ni bilo malo.

Taka je bila nujno usodna pot avstrijske diktature. In dobro je, da imamo to pred očmi danes, ko skušajo nekateri zvaliti njen zlom zgolj na Hitlerjev pritisk. Kajti ne bi bil mogoč res uspešen pritisk, če bi bilo stalo demokratično organizirano avstrijsko ljudstvo za vladno. Ob fašistični Nemčiji je mogla obstajati samo demokratična Avstrija. Dva fašizma, eden ob drugem in v istem narodu sta že psihološko nemogoča. Očitno je bilo, da bo zmagal nacionalno-socialistični, ne toliko, ker je bil številčno močnejši, ampak ker je bil načelnejši, doslednejši, odkritejši.

Zgubljene simpatije.

Seveda se tudi demokratični narodi niso mogli ogrevati za Dollfusovo in Schuschniggovo diktaturo. Njihov odhod jih torej v ideološkem pogledu ni mogel prizadeti. Tudi to je postalo za Avstrijo v marsikaterem pogledu usodno.

Hitler je imel torej popolnoma prav, če je rekel ob zasedbi Avstrije, da je manjkalo zadnji avstrijski vladavini sleherno zakonito pooblastilo, ker da je vladala nad Avstrijo manjšina, ki je dobila moč zgolj s silo.

Zahodne demokracije, zlasti angleška, so videle razen tega dvoje. Prvič, da so si nemški Avstrijci že od začetka želeli združitev z Nemčijo in da so se šele demokratične množice odmaknile od te zahteve potem, ko je v Nemčiji zmagal fašizem. Drugič, da avstrijska vlada nima ljudstva za seboj. Kajti v nasprotju s Hitlerjem je prišla zadnja avstrijska vladavina do oblasti z golim nasiljem, z zakono- in besedolomstvom, zoper voljo večine ljudstva, torej na način, ki v pravnih in človečnih demokracijah Zahoda ni mogel vzbuditi prijateljstva in sočutja.

Niti sedanji niti prejšnji habsburški oblastniki niso znali dati Avstriji nobene misli-vodnice. V tem je bila izražena njihova politična nerodovitnost. In če so poskušali vendarle vdahniti kilavemu avstrijskemu državnemu telesu kakšno misel, tedaj je bila to samo monarhistična, cesarska. Misel, ki bi morebiti zadostovala za kakšno vzhodno teokratsko despotijo. Toda taka misel ni mogla biti dovolj za evropsko državo 20. stoletja.

Habsburžani, ki jim je Schuschnigg hotel pomagati na avstrijski prestol, so bili že vse zadnje stotele prava cokolja v razvoju narodov, zlasti slovanskih. Oblast za njihovo izrojeno dinastijo, to jim je bil edini cilj. Čela stoletja je zgodovina nudila priložnost temu zanikrnemu rodu, da si najde poslanstvo, poslanstvo velike vzhodnoevropske zvezne države, poslanstvo torej, ki bi ga bil mogel tudi vsak podpopprečnež doumeti. Habsburgovci te naloge niso videli in ne doumeli. Namesto da bi se bili brigali za koristi narodov, so bedeli nad koristmi svoje rodovine.

Če torej nova, stanovska Avstrija tudi ni znala nuditi svojemu ljudstvu drugega, kakor to dinastijo, ki se je preživela že pred 150 leti, potem je bilo očitno, da mora poginiti. Zato ni njen polom nobenega preudarnega ozapovalca iznenadil. Iz-

nenadil je kvečjemu, ker je prišel tako hitro, — kakor je sicer res, da so Dollfuss in Schuschnigg in ves legitimizem za njima in okoli njih ta razvoj v prepad na moč pospeševali.

Prepozno so se spomnili ljudstva.

Oblastniki-samozvanci se spomnijo ljudstva in ljudske volje po navadi šele, ko jim teče voda v grlo. Pa še tedaj ga vprašajo za mnenje le z miselnim pridržkom, da jim ljudstvo mora pritrditi. Tak je bil seveda tudi Schuschnigg. Leta je imel priložnost, da reši Avstrijo. Saj bi mu ne bilo treba drugega storiti, kakor da vrne ljudstvu vzete pravice, obnovi demokracijo in skliče državni zbor, ki bi ga v svobodnih volitvah ljudstvo svobodno izvolilo. V demokratični Avstriji bi seveda on sam ne bil imel večine, ali protifašistično prebivalstvo bi jo imelo.

Schuschnigg tega ni storil, manjkal mu je pač vsak državniški pogled za politične resničnosti. Šele, ko so stali nemški vojaki na mejah, se je spomnil ljudstva. A spomnil se ga je po diktatorsko. Plebiscit, ki ga je razpisal, ni poročeval svobodnega izraza ljudske volje. Bil je zamišljen, kakor vse volilne igre samozvancev: volitve naj bi pokazale, kaj hoče on, ne pa, kaj hoče ljudstvo. Angleški list »Star« je po pravici smešil ta plebiscit, ki da sicer imenitno dokazuje vero v demokratično misel, ki se pa nič ne ujema z demokratičnim delom in ki ga zaradi tega ni mogoče imenovati poštenega.

Nehvaležnost je plačilo sveta — sicer bi moral postaviti danes v Berlinu Dollfussu in Schuschniggu spomenika. Pa seveda, tudi brez ozira na hvaležnost — vsak rajši misli, da je dosegel uspeh po lastni zaslugi in ne po tuji nerodnosti. Zato bomo brali te dni precej političnih pravljic — če se nam jih bo zdelo brati.

Zlasti Slovenci lahko rečemo, da smo občutili zahrbtnost in krivičnost te legitimistične »krščanske« Avstrije v kopati meri. Bila je za koroške rojake mnogo slabša, kakor prejšnja republikanska. Cedila se je pravičnosti — v besedah. V dejanju je pa takoj pri prvem štetju naštel Dollfuss slovanskih Korošcev za polovico manj, kakor republikanska vladavina, in vsi vemo, da nas je že tudi ta naštel za več kakor za polovico premalo. In če se je republikanska vlada še lahko opravičevala z deželno avtonomijo in bolj ali manj samostojnimi in samovoljnimi krajevnimi činitelji, pri njej takih izgovorov ni moglo biti. Kajti takoj od začetka je vzela kaj odločno tudi upravo zveznih dežel v svoje roke.

Avstrijska tragikomika.

V vsaki tragiki je nekaj komike, in v avstrijski je je že in je bo še čez mero. Veselo bo, kako bodo tiste občine, ki so podeljevale, seveda »iz proste volje in nagiba« ter »enodušno« habsburškemu Otonu častna občanstva, prav tako »enodušno« ta občanstva razveljavljale in jih delile na bolj krepke naslove. Ta komedija sicer ne bo nobena avstrijska posebnost,

Nekaj drugega bo pa s tistimi podjetji in listi, ki so bili v židovskih rokah, kakor na primer Lippowitzev »Neues Wiener Journal«, ki doslej ni vedel, kako bi bolj demokracijo v nič deval. Morebiti mu je postalo nekoliko vroče te dni, kajti nacizem Židov ne boža. Vsekako se je v tej vročini že stopilo ime lastnikov na glavi lista. In kakršna bo že njegova usoda, sam si jo je pripravil in pripravil.

Potem pa Zita in Oton in vse njihovo podložniško podrepanstvo! Nič mi pomagalo, ne »prirojenost« ne »božjemilostnost« ne častna občanstva brez števila. Zgodovina je obračunala z zanikrnim rodom. In »Reichspost« in »Grazer Volksblatt« in druga glasila avstrijskega »krščanstva«! To je bilo besedarjenja zoper Hitlerjev poganski nacio-

Slovensko društvo

priredi v torek 22. marca 1938 ob 20. uri v Beli dvorani hotela „Union“ predavanje

dr. Rudolf Kolarič:

Boj za slovensko učno knjigo

nalizem. Danes so izenačena in lepo pridno hvallijo svojega novega gospoda, ki da je Avstrijo prav za prav šele osvobodil in odrešil.

Država brez vodilne misli.

Sicer je pa v vsakem pogledu napačno misliti, da se združitev Avstrije z Nemčijo sploh ne bi nikoli izvršila, če bi ne bilo prišlo do sedanje zasedbe. Takoj v začetku svojega obstanka je namreč razglasila republikanska Avstrija sklep, da se šteje za del nemške republike. In ko ji je mirovna pogodba združitev prepovedala, je vendar delala zmeraj v tej smeri. Kdor pozna zgodovino Avstrije, mu bo to takoj umljivo. Kajti če so v prejšnjih časih Habsburžani imeli sploh kakšno politično misel, tedaj je bila ta »sveto rimsko cesarstvo nemškega naroda«. Ta misel je bila pa dejansko velikonemška. Le neradi in prisiljeni od Prusov so se na zunaj odmaknili od nje. Spričo svoje dušne nerodovitnosti se pa v novem položaju seveda niso mogli znajti, resničnega poslanstva Avstrije ne razumeti. In z njimi se niso znašli avstrijski Nemci. Medtem ko so se imeli sami, in ko so jih tudi Habsburžani utrjevali v prepričanju, da so oni steber Avstrije, niso po vsem svojem političnem izročilu imeli nobenega avstrijskega programa. Njihov program je bil velikonemški, torej izvenavstrijski in zato protiaavstrijski. Le da so ta program izluščili iz vsega habsburškega dinastičnega misticizma in ga usmerili k zelo stvarnemu cilju: nemški narodni združitvi. Pa so se vendar Habsburžani opirali nanje, ki so jim spodmikali stole, in izvrševali njihov program: tlačili so slovanske narode, ki bi bili edini mogli zagotoviti Avstriji obstoj. Saj je Franc Jožef rekel, da je rajši nemški knez, kakor slovanski cesar. Zato so Slovani razbili nekdanjo veliko Avstrijo. In Nemci sedaj malo.

Ko so pred 19 leti ustanovili Avstrijo, so to storili, da se ne ustanovi Velika Nemčija. Pri tem so izrecno opravičevali dodelitev slovenje Koroške s tem, da mora nova država pač imeti zaokroženo ozemlje. Krivična žrtev, ki ni mogla doseči namena. Danes se človek nehote vprašuje, čemu vse to. Tembolj ker je bil eden prvih sklepov te nove države, da se združi z Nemčijo, ker je bilo spričo te odločne volje očitno, da se združitev ne bo dala prepričati za daljšo dobo in ker se je tako po nepotrebnem izročilo 120.000 Slovencev premanemu nemštvu in s tem večalo njegovo moč. Razen tega pa je ta prepoved prav v teh dneh pomagala nemštvu do cenenege zmagoslavja.

Res, versajski mir ni bil sklenjen v najpopolnejši modrosti. Kajti koliko bi bilo boljše za nas, koliko tudi za svetovni mir, če bi tedaj zmagovalci ne bili vztrajali na obstanku države, ki pogojev za obstanek ni imela, ker jih ni hotela imeti.

Svetovno-politično ozadje združitev.

Dogodki teh dni pa nam morejo postati jasni šele, če poznamo njihovo svetovnopolično ozadje. Po svetovni vojni so stopile v ospredje tri države z zelo podobnim političnim ustrojem in z načelom celotnosti državnega življenja: Japonska, Italija, Nemčija. Videč slabost Zvezde narodov so najprej Japonci posegli po Mandžuriji. Spočetka zelo previdno, tipaje, z vsemi mogočimi opravičili in razlagami glede na meddržavno pravo. Šlo je glaje, kakor so mislili. Ta zgled je zamikal Italijo: zasedla je Abesinijo. In seveda je zdaj prišla Nemčija za njima.

Najboljši šivalni stroji in kolesa

ADLER

po izredno nizkih
cenah pri trvdki

Josip Petelinc, Ljubljana
za vodo (blizu Prešernovega spomenika)

Večletno jamstvo!

Pouk v umetnem vezanju brezplačen!

Japonska vdira medtem dalje in dalje na Kitajsko. Ograja že prav resno velikobritanske koristi. Te so bile že z zasedbo Abesinije hudo zadete. Za zdaj je Japonska nevarnejši nasprotnik. Toda Anglija ni dovolj oborožena, da bi posegla vmes.

Še bolj, kakor je slabost Anglije poznala Italija pred dvema letoma, jo pozna Nemčija danes. A ve tudi, da se mudí. Kajti Anglija se oborožuje v nezasišanem obsegu. In bogastvo polovice sveta stoji za njo.

Razen tega, Eden, hud nasprotnik Italije, je šel Chamberlain, sedanji voditelj angleške zunanje politike, se hoče pogoditi z Italijani. Os Rim-Berlin bi se utegnula zlomiti ali vsaj hudo upogniti.

Nemci so morali zategadelj hiteti. Še nekaj mesecev, pa bi utegnili biti prepozno. Naglica, s katero se je izvršil udar na Avstrijo,

Zahvala Hitlerja Mussoliniju in zagotovilo, da ostane Brenner za vse čase južna meja Nemčije, je prišla gotovo iz hvaležnega srca.

Ob vstaji avstrijskih narodnih socialistov je poslal Mussolini nekaj divizij na Brenner. Seveda, to je bilo še pred Abesinijo. Po njej je morala Italija zagrabit za nemško prijateljstvo.

Slovenci in nemštvo.

Pa Velika Nemčija in Slovenci? In zlasti koroški Slovenci?

Evangelij narodnih socialistov je Hitlerjeva knjiga »Mein Kampf«. Ni danes in tukaj čas, da se ukvarjamo z njo,

Politično pomembna utegne biti za nas kvečjemu v tistem delu, ko razvija nemški plemenski nauk, to je nauk, da so Germani sploh, a zlasti še Nemci nekakšno izvoljeno pleme. V tem pogledu ni knjiga nič izvirna, sledi marveč naukom ponemčenega Angleža Houstona Stewarta Chamberlaina, ki pa je zopet zajel svoje spoznanje največ iz knjige »Obravnava o neenakosti človeških plemen«, ki jo je spisal Francoz grof Gobineau. Mimogrede bi omenili, da srečujemo podobne nauke o prednosti lasnega plemena in rodu skoraj pri vseh narodih. Že stari Judje so se imenovali izvoljeno ljudstvo, prav tako so Grki imeli sebe za nekaj posebnega v primeri z vsemi drugim narodi, ki so bili zanje preprosto barbari. Podobno prepričanje so imeli in imajo še danes

Nekaj pogledov nazaj

Spisal Hinko Sevar. — (Dalje.)

Najemniški zgodovinopisci so se trudili prikazati Radetzkega ne le kot slavnega vojskovodjo, temveč tudi kot moža z vsemi čednostmi, slovenski pa še posebej kot velikega prijatelja Slovencev. Okoli njega so nagrebli toliko zlagane slave, da so še njegovi veterani uživali poseben sloves. Dejansko je bil navaden oblastnik, guverner in poveljnik vojske v avstrijskem delu Italije, ki je zadužil v krvi vsak poskus osvoboditve. Da ni bilo njega, bi užival enako slavo kak drug. Obdati ga z bleskom »malega cesarja«, ki je združeval v svojih rokah vso moč civilnega in vojaškega oblastnika, ni bilo težko zaradi njegove res prikupne zunanosti in visoke starosti. Leta 1848., v začetku prvih večjih bojev, je bil star že 82 let. Brke je začel nositi šele leto pozneje, na prigrvarjanje svoje okolice, po dobljeni bitki pri Mortarri. Za zunanjo prikupnostjo pa je tičala zver.

Govoril je nemško, češko, italijansko, francosko in nekoliko madžarsko; da bi bil znal slovensko ali še kak drug slovanski jezik, pa ni res. Kadar se je hotel sporazumeti s Slovanom, ki ni bil Čeh, je lomil neko mešanico, ki je bila čudna zmes vseh mogočih slovanskih besedi. Madžarščine in nekoliko slovaščine se je bil namreč priučil v Šopronju (Oedenburg), kjer je bil več let poveljnik, nekaj slovenskih izrazov pa je ujel na Kranjskem. Neki čas je namreč bival v Ljubljani, v Tržiču na Gorenjskem pa je imel celo tovarno;

glede svojega naroda Kitajci, za katere so vsi drugi narodi tuji hudiči in barbari. O Japoncih je znano, da dopovedujejo prav zadnja leta sebi in svetu, kako je ravno njim dana zgodovinska naloga, da preženejo manjvredno in pokvarjeno belo pleme iz Azije. Pa da se vrnemo v sodobno Evropo:

Kdor torej preudari in pretehta vse te ljubeznivosti, s katerimi se narodi obkladajo med seboj, se ne bo čudil preveč zadetega, če govori Hitler v svoji knjigi o »manjvrednih Slovanih«, ter si bo mislil pri tem svoje, zlasti tisto, da so na primer taki duhovi, ki so se dvignili tudi med Nemci nad povprečno raven, govorili precej drugače. Nam bi se niti ne zdelo, da o tem nauku govorimo, če se ne bi ravnala nemška notranja in zunanja politika po njem. Notranja politika je v tem pogledu naperjena zlasti zoper Jude, pa kolikor mogoče tudi zoper druga negermanska plemena. V zunanji politiki pa si Nemčija iz tega nauka lasi pravico, da združi vse Nemce v eni državi, ali pa da ima vsaj pravico brigati se zanje, kjer koli in v kateri koli državi so. Prav te dni je bilo na primer v Avstriji celo prepovedano vsakemu nenemcu, da nosi znamenje kljukastega križa.

Koroški Slovenci niso Germani, marveč kar najbolj čisti Slovani in Slovenci. Mnogo bolj čisti morebiti, kakor na primer Gorenjci. Po nemškem plemenskem nauku torej Nemcem ne morejo biti zaželeni.

Sicer je pa Hitler večkrat in slovesno izjavil, da ne mara prienačevati tujih narodov, da ima to celo za škodljivo. Iz tega sledi, da mu tudi za pri-

„Škof proti admiralu“

Pod gornjim naslovom je v februarjem zvezku v Ljubljani izhajajoče revije »Dejanje« zanimiv sestavek, ki se ukvarja z okrožnico nankinškega škofa in voditelja Katoliške akcije na Kitajskem, msgr. Pavla Ju-Pina, o pravih vzrokih vpada Japoncev na Kitajsko. Ob začetku tega vpada so tudi slovenski listi, katerih nekateri zajemajo iz zelo temnih virov, prinesli poročilo brez vsake pripombe, da je Japonska poslala katoliškega admirala S. Jamamoto v Evropo, da tu dokaže, da je nastop Japonske zoper Kitajsko le »izraz nad vse korenitega preučevanja papeževe okrožnice o komunizmu«. Komaj je izšel admiralov razglas »Katoliškim bratom vsega sveta«, pa se je oglasil imenovani škof z okrožnico, ki prizadeva admirala korenito razkrinkuje. Navajajoč najprej prave razloge japonskega napada na Kitajsko, ki jih imenuje imperialistične, nadaljuje škof (po »Dejanju«):

»Zelo kratek bom. Ne mislite, da sem vam pokazal pretirano podobo, ker sem po pravici razkačen nad grozotami in krutostmi, ki sta jih zakrivila japonska vlada in japonska vojska na kitajski zemlji. Naredil bom kratek seznam, majhen vzvratni koledar, ki naj pokaže, kako se je v zadnjih petdesetih letih izražalo dušno stanje japonskega militarizma.

25. julija 1894. Brez vojne napovedi potopi Japonska kitajski parnik s 1.100 potniki, napade in premaga kitajsko brodogradnjo, terja »neodvisnost« Koreje in si prilasti otoke Formozo in Peskadore.

6. februarja 1904. Brez vojne napovedi napade Japonska pred Port-Arturjem (rusko koncesijo na Kitajskem) rusko brodogradnjo, pobije ruske

enačitev koroških Slovencev ne more in ne sme biti. V primeru koroških Slovencev je treba upoštevati nadalje, da so glasovali v plebiscitu sicer za pripadnost k Avstriji, ne pa k Nemčiji. Pa še za to pripadnost so glasovali samo severno od Drave in gotovo bolj iz nekega konservatizma, kakor da bi se bili hoteli odpovedati slovenski skupnosti.

Na tej osnovi bi se torej z Nemci lahko srečali, če so v svojem plemenskem nauku dosledni in odkriti.

Našim prijateljem!

Naš tednik »Slovenija« je treba razširiti kar največ mogoče. Prepričani smo, da to žele ne le naši dosedanji naročniki, ampak vsi prepričani Slovenci. Zato prosimo vse naše naročnike in prijatelje, da naj nam pridobivajo novih naročnikov. To zato, da list tvarno podpro in pa da se slovenska misel čimbolj razširi. Našemu tedniku je treba že zaradi kritja stroškov, ki so veliki, novih plačujočih naročnikov, da ne omagamo.

Naslove novih naročnikov naj pošiljajo naši prijatelji na naslov: UPRAVA TEDNIKA »SLOVENIJA«, LJUBLJANA, TYRSEVA CESTA 17.

Uprava tednika »Slovenija«

čete, potopi baltiško brodogradnjo, izrine ruski vpliv s Koreje in si prilasti Lico-Fung in Port-Artur ter južni del Sahalina. Tri leta pozneje vsili Koreji svoje pokroviteljstvo. Leta 1910. jo zavzame.

7. maja 1915. Japonska pošlje Kitajski ultimatum, v katerem terja izključno zase vse pravice in predprave v Mandžuriji, Mongoliji, Santungu, v dolini Jang-ce-Kiang, v Fu-Lienju; dalje hoče imeti nadzorstvo nad kitajsko vlado, posebno nad njeno politiko, vojsko, denarjem in vzgojo. Posrečilo se nam je rešiti neodvisnost naše vlade in odkloniti peto od slavni »21. terjatev«, v kateri hoče Japonska dobiti »pravico pridiganja na Kitajskem«. Ostalo si je Japonska prilastila.

18. septembra 1931. Japonska pošlje dve ladji živih žrtvam Jang-ce-Kjangove povodnji, istega dne pa brez vojne napovedi vdere v Severno Kitajsko in zavzame Mukden.

28. septembra 1931. Japonska razglasi uradno umik svoje vojske in istega dne naroči isti vojski, naj napreduje hitreje.

28. januarja 1932. Japonci se izkrcajo v Šanghaju; sledi štirinajstdnevna bitka. 1. februarja obstreljevanje Nankinga. V marcu združijo tri kitajske pokrajine v laži-državo Mandžukuo. V »madžurski« vladi so glavna politična in upravna mesta zasedli japonski uradniki.

24. februarja 1933. Zbor Zveze narodov (42 glasov, Siam odsoten) okliče pripadnost Mandžurije h Kitajski, razglasi Japonsko za »napadalca« in obsodi umetno ustvaritev »Mandžukua«. — Dne 27. marca, torej čez mesec dni, zapusti Japonska Zvezo narodov.

Marca in maja 1933. Japonska vdere v Džehol in prisili Kitajsko, da sprejme ustanovitev »demi-

O Francu Jožefu se v njegovih mladih letih ni pisalo dosti; legende so začeli plesti okoli njega v poznejših letih. Večinoma ene in iste različno prikrojene. Kakor pri Radetzku, sta tudi pri njem pospeševala poljudnost v prvi vrsti starost in značilna brada. Zadnja leta mu je ta bila že v nadlego, da si jo je hotel dati obriti; njegova okolica ga je le s težavo odvrnila od tega, češ, da bi obril preveč zgubil na svoji popularnosti. Na brado se love torej tudi narodi, v prvi vrsti mladina; ne samo ženske.

Prava njegova podoba je predrta v širše kroge šele po vojni. Bil je nezaupljiv, trmast in zadirčen, zadnja leta svojega življenja celo bebast, a še vedno toliko pri sebi, da so se ga vsi bali. Reševati je hotel vse sam do zadnjega trenutka. Donašali so mu ugodna, nalašč zanj prikrojena poročila; poraze so mu, kolikor mogoče, prikrivali.

Izmed Slovanov je najbolj sovražil Čeha, ki jih je imel tako rekoč v oblasti, a se niso pokorili. Leta 1908., o priliki 60 letnice vladanja, je izjavil pred vsem svetom, da se šteje za »nemškega«, torej ne za avstrijskega kneza. Na to je spet opozoril Kurt Schuschnigg, avstrijski zvezni kancelar, v svojem govoru dne 24. februarja letos. Drugače je bil Franc Jožef bojazljiv, ki ni zaupal novotarijam; v avtomobil ga niso mogli spraviti za nobeno ceno. Najbolj je potrla njegove oboževalce vest, da je imel stari mož celo prijateljico — lepo Katarino Schratt, dvorno igralko. Imel jo je že za življenja cesarice. Kdo bi si bil mislil kaj takega!

mož namreč ni bil samo dober vojak, ampak tudi drugače podjeten.

Vsi njegovi življenjepisci omenjajo, kako je s svojim dobrim zgledom vplival na vojake. Takega zgleada pa dejansko ni bilo. Za njegove lastnosti in navade so zvedeli vojaki le iz govorov, časopisov in knjig, katerih resnicoljubnost pa je v takih primerih zelo dvomljiva. Kdor je kedaj nosil vojaško suknjo, ve iz lastne skušnje, da je vojak zadnji, ki bi mogel opazovati navade in razvade svojega generala; med njima je stena, ki je ne prebije nobena topovska krogla. Zato je bilo smešno, opisovati Radetzkega tako, kakor da se slači in oblači pred vojaki, da ga lahko vsi vidijo in posnemajo. Da je hodil v cerkev in se udeleževal raznih svečanosti, je res; ali to delajo vsi oblastniki, ne iz potrebe, nego zaradi etikete. To pa ni nobena zasluga ali krepost. Takim možem je celo dovoljeno, udeleževati se drugoverskih obredov.

Radetzky je bil v Italiji najvišji oblastnik, pa je razumljivo, da si je Avstrija prizadevala, obdati ga z vsem cesarskim sijajem. Šolski zgodovinopisci so ga povzdigovali do neba, razbojnali so vsako njegovo delo kot višek dobrosrčnosti in ljudečnosti. Če navaden zemljan prepelje čez ulico slepca, je to nekaj vsakdanjega, cesar nihče ne opazi; če poboža oblastnik revnega otroka, ali da beraču groš, je pa to dejanje, ki mora v zgodovino za vse večne čase. Če bi se preprost meščan napihoval z dobrimi deli, ki jih stori vsak dan, bi ga vtaknili v norišnico, če ne v zapor zaradi prikritega hujskanja.

litariziranega pasu«, ognjišča nesloge, ki naj korigirajo razvoj nadaljnjih načrtov.

Maja in junija 1935. Japonske čete pri preganjanju džeholskih upornikov priderejo v »razoroženi pas« in nočejo sprejeti kitajske pomoči proti njim. Pač pa prisilijo Kitajsko, da »za kazen« izvede v Hopeju in Čaharju omejevalne vojaške in politične ukrepe, ki zmanjšajo samoupravnost in edinstvo Kitajske in tako olajšajo japonski vdor.

Od junija do julija 1937. Japonska vzdržuje in povečuje svoje napore, da ustvari v Hopeju, Čaharju, Šansiju in Šantungu »avtonomistično gibanje« in da razvije podobno gibanje v Notranji Mongoliji.

Ali naj navedem še zadnje dogodke, ki naj bi po mnenju japonske vlade končno izročili Kitajsko Japoniki?

Škof zaključuje:

»Preberite pariški pakt z dne 9. februarja 1928, ki ga je Japonska ratificirala 7. julija 1929, v katerem pogodbeni stranke čutijo »slovesno dolžnost, da se odkritosrčno odpovedujejo vojni« in da »obsojajo zatekanje k vojnim sredstvom«... in berite izjave Japonske, s katerimi danes prepoveduje komur koli, celo svojim sopogodbenicam, najmanjšo besedo ali pogled na hudodelstva, ki jih z barbarsko krutostjo izvršuje nad zemljo, krvjo in svobodo kitajskega ljudstva...»

Ali razumete zdaj, da s pravnega stališča tu ni nobenega vprašanja? Zadeva je jasna, kakor črna in bela barva. Vprašanje je le v tem, kako zatreti svetovno kugo, ki razsaja po otokih japonskega cesarstva, in kako ozdraviti japonsko ljudstvo od moralne psihoze, ki ga je tako globoko, bolno in nevarno prijela.

Danes obrača Kitajska vse svoje neizmerno zaupanje v nebesko pravičnost in v ljubezen do ljudi. Tisti med nami, ki trpijo in umirajo zaradi nje, pa vedo, da ne umirajo zaman.

Okrožnico prinaša tudi »Dejanje« le v izvlečku. Čudno, prečudno, da so jo prezrli celo najbolj informirani listi, listi, ki imajo sicer dovolj prostora za razne tekme.

VSE ZA PISARNO

dobavlja in popravlja

PRELOČ

LJUBLJANA sedaj Tyrševa 1 nasproti hotela Slon

Opazovalec

Rdeči križ in Slovenija

Zadnje nedeljo je imel slovenski del društva Rdečega križa svoj redni letni občni zbor. Na tem občnem zboru je bilo podano poslovno poročilo, po katerem naj bi bil Rdeči križ med vsedravnimi društvi častna izjema, da daje Sloveniji več, kakor pa od nje prejema. Utemeljitev tega poročila je takale:

Slovenija je v času od 1. januarja leta 1921. do 31. decembra leta 1935. dala glavnemu odboru skupno 2.640.000 dinarjev, glavni odbor pa je slovenskim društvom Rdečega križa nakazal podpor v gotovini in nekaj v gradivu 3.236.000 din. Leta 1936. in 1937. je glavni odbor prejel iz Slovenije 130.000 din, Slovenija pa je prejela 800.000 din zgolj za razne upravne in tekoče stroške. Skupno je Slovenija plačala Rdečemu križu do 31. decembra leta 1937. 2.770.000, dobila pa je za svoj Rdeči križ 3.374.000 din. Skupno torej 604.000 din več, če pa prištejemo še nekaj malega podpor v gradivu, je Slovenija dobila od Rdečega križa 648.000 din več, kakor pa je dala.

Naš povprečni človek, ki se navadno s številkami ne bavi, bo seveda prav rad verjel takemu razveseljivemu poročilu. Tudi mi bi želeli, da bi bilo res tako, toda resnica je popolnoma drugačna. Na našo žalost moramo ugotoviti, da tudi Rdeči križ med podobnimi društvi ni nikakršna častna izjema, ampak da ravno tako, kakor ostala centralizirana društva in ustanove od Slovenije neprimerno več jemlje, kakor pa ji daje.

Marsikdo bo vprašal, kako je to mogoče, ko vendar odbor navaja točne številkke. Sivar pa je precej preprosta. Številke, ki jih navaja odbor, se očitno nanašajo le na promet med njim in centralo društva. Seveda te številkke lahko pokazujejo, da je centrala dala več ljubljanskemu odboru, kakor pa on njej. Nikakor pa se zaradi tega ne more trditi, da je Slovenija prejela od Rdečega križa več, kakor mu je dala. V resnici je tudi Slovenija Rdečemu križu prispevala precej milijonov več, kakor jih je pa ta vrnil.

Poročilo ljubljanskega odbora v svojih računih prav enostavno nikjer ne upošteva velikanskega prispevka, ki ga Slovenija daje Rdečemu križu v teku tedna Rdečega križa, ki je z zakonom uveden v mesecu septembru vsako leto. Ta teden se pobira pri vseh poštnih pošiljkah, pri vseh vrstah vozovnic, pri vstopnicah itd. za Rdeči križ po pol dinarja, in ti prispevki znašajo nad milijon dinarjev vsako leto. Zato je naravnost smešna trditev, da je leta 1936. in 1937. glavni odbor Rdečega križa prejel od Slovenije le 130.000 din. Toliko je vendar prejel v enem tednu samo na prispevkih pri prodanih železniških vozovnicah!

Dolžnost ljubljanskega odbora Rdečega križa bi bila, da točno ugotovi višino prispevkov, ki jih letno daje Slovenija njegovi centrali v teku obveznega tedna Rdečega križa. Šele, ko bo to storil, bo mogel govoriti o tem, ali je delovanje Rdečega križa za Slovenijo res častna izjema ali ne!

„Samouprava“ in hrvaški škof

»Samouprava«, glasilo JRZ, piše dne 4. t. m. takole o bosenskem katoliškem škofu Ivanu Ev. Šariću:

Poleg poezije se ukvarja g. Šarić tudi s prozo in sicer surovo prozo. Za to mu služita v Sarajevu dva

njegova lista: mesečnik »Vrhbosna« in »Katolički tjednik«. Medtem ko v »Katoliškem tjedniku« (glej št. od 20. februarja, 5. stran) na nedostojen način napada naše vrhove gg. dr. Stojadinovića, dr. Korošca, pri vsej cenzuri, na katero toliko vpije — pa dovoljuje v duhovniški »Vrhbosni«, februarška številka, na strani 30, pod naslovom »Hrvaški svečan«, da se na čuden način piše ob obletnici smrti pokojnega Antona Radića, Matija Gubca, Ante Starčevića in Milana Šuflaja.

Ko hvali neki sestavek »velikega« Milana Šuflaja, za katerega pravi »Vrhbosna«, da je »posebno močan«, navaja s posebnim tekom: »Pamet tudi najbolj razsvetljenega Hrvata mora iz nraštvenih nagibov, višjih kakor je nacionalizem, poslušati glas svoje hrvaške krvi, ker so na robu Balkana, na meji Zahoda in Vzhoda, katolištva in pravoslavlja, evropske omike in barbarstva. Hrvaško ime, hrvaška kri ne pomeni naroda. Hrvaška kri pomeni tu zahodno kulturo.

Krivec daje nauke

Ob obravnavi preračuna za zunanje ministrstvo je govoril tudi poslanec Janko Baričević. Povedal je o Hrvatih neke »skrivnosti«, kakor jih je sam imenoval. Dejal je, da zanesljivo ve, da je dr. Maček v posebnem pismu na tajništvo Zveze narodov označil dr. Krnjevića kot zastopnika hrvaškega naroda pri njej. Dr. Maček da misli, da je vse to dovoljeno in prav. V francoskem časopisu »Revue de Paris« pa priobčuje neki Grünwald svoj razgovor z dr. Mačkom. Ta mu je baje dejal, da hoče federacijo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Malo pozneje pa je dr. Maček celo rekel, da bi se utegnile separatistične tendence še povečati

Dr. Maček je še dostavil, da je bil v svoji mladosti prepričan vseslovan, danes pa, ko vidi, kako Poljaki preganjajo Ukrajince, kako tlačijo Čehi Slovake, ne verjame več v zvezo vseh Slovanov. Janko Baričević je nato prijel

a dr. Mačka je pozival glede na nevarnosti, ki jih ima njegova politika za Hrvate, naj se kot pošten in dober človek vrže v boj za jugoslovensko enotnost in v njej za enakopravnost.

Glede na te prijazne nasvete jugoslovena Baričevića bi odgovorili mi z drugim, a vse bolj stvarnim nasvetom. Napetost v naši državi vendar ni nastala slučajno. Nastala je, ker po zaslugi jugoslovenov od vsega začetka ni bilo enakopravnosti, in ker je prav tako po njihovi zaslugi te enakopravnosti čedalje manj. Neenakopravnost je torej treba odpraviti. To pa more odpraviti samo tisti, ki ima moč v rokah. Naj bi se že torej jugosloveni kedaj lotili tega dela. Priložnosti so imeli in je imajo še zmeraj več ko dovolj. Ko bo dana prava enakopravnost, ki je vzrok napetosti, bo takoj zginil tudi njen nasledek: nezadovoljnost in razdraženost med Slovenci in Hrvati. Da bi se pa Hrvatje in to celo danes, po devetnajstletnih slabih skušnjah, vrgli v boj za tisto, kar je pravi in edini vzrok vse njihove nadloge, pa upali, da se bodo tako stvari kar same od sebe poboljšale, za take tepce jih pa menda celo Baričević nima.

Ne, v jugoslovenarstvo ne verjamejo več niti Hrvatje niti Slovenci. Če pa ne verjamejo, tega niso oni krivi, kajti dobre vere in zaupljivosti je bilo med njimi, a zlasti še med Slovenci toliko,

da je bilo treba res prav velikih grehov na drugi strani, če se je ta vera omajala.

Sicer pa lahko prav na podlagi Baričevićevega govora ugotovimo, da jugoslovenom ni resno za pomirjenje. Zmeraj imajo polno lepih besed o enotnosti in pravičnosti, nikoli pa nihče niti ne zine ne o tem, da bi bilo Slovincem in Hrvatom tudi v dejanju dati pravico. Ta pravica pa mora obstajati zlasti v tem, da preneha brezprimerno gospodarsko izkoriščanje in zapostavljanje Slovincije in Hrvaške. Zato moramo imeti vse take govore in besede za to, kar so: za poskus, da se centralizmu podaljša življenje in s tem omogočuje,

Še tole bi h koncu zaupali Baričeviću: po skušnjah, ki jih imamo z jugoslovenstvom, ni samo dr. Maček postal nezaupen proti raznim »bratovstvom«. Če bi bili jugosloveni odkriti in če bi jim za slovansko misel res kaj bilo, bi začeli misliti na to, da se vzroki tega nezaupanja odpravijo. Namesto tega jih pa podaljšujejo in še stopnjujejo. Res, zgodovinar, ki bo kedaj pisal zgodovino slovanske misli, bo moral zaznamovati kot njene največje škodljivce, da, naravnost grobarje prav naše jugoslovence. In še bo moral zapisati, da je bilo treba ne samo veliko nerodnosti in pokvarjenosti, ampak prav naravnost hudobnosti, da se je posrečilo omajati vero v slovanstvo zlasti med Slovenci, v tistem narodu torej, ki je najbolj goreče verjel v ta vzor.

Kajti tako je na svetu: ni tisti kriv, ki je zaupanje zgubil, ampak tisti, ki mu je zaupanje vzelo. In samo pri tem je, da se poboljša in popravi krivico.

Dotlej pa — ne verjamemo! In še enkrat in še desetkrat: ne verjamemo in ne zaupamo!

Skupen jezik, ki ni skupen jezik

V letošnji 7. številki dne 18. pr. m. smo poročali o mali izdaji »Slovenskega pravopisa« in zapisali zlasti tole o njem:

Dvakrat smo že opozorili na »Slovenski pravopis«, ki sta ga izdala zgoraj imenovana avtorja pred dvema letoma, ter pokazali in poudarili njegov pomen za našo jezikovno in splošno kulturo. Kajti po zaslugi deloma neukih deloma protislovenskih ljudi smo dobili v svoje slovensko pismo pravo brezglavje in brezvladje, pravo posebnost, ko je smel vsakdo pisati, kakor se mu je zdelo, ne da bi bila javnost in zaznamovala njegovo početje po vrednosti in zaslugi. Še več, saj so se nekateri naravnost ponašali s svojo čobodravščino, v komaj prikrivanem upanju, da bo od njih pisani izpačeni in izkrivljeni jezik ubil v naših ljudeh čut za njegovo samostojnost in samoniklost in s tem omogočil njegovo »tiho in postopno likvidacijo«, ta ideal vseh jugoslovenov glede našega materinega jezika. V to zmešnjavo pa je poleg nekaterih drugih posegel prav krepko »Slovenski pravopis«, in njegov blagodejni vpliv se kaže že vsepovsod.

Hrvaški tednik »Hrvatsko jedinstvo«, mimogrede povedano, list, ki se odločno bori za hrvaško pravico, pa je te naše besede takole razumel: »Slovenija« od 18. februarja pravi v poročilu o novem pravopisu, da je z novim pravopisom prišla v slovensko pismo brezglavost in brezvladje.

Ker je vsak namen kake potvore pri tem listu popolnoma izključen, se utegne morebiti celo kakemu »Slovenskemu narodu« zazdeti, da je morebiti le bolj križ s tistim skupnim jezikom, ki ga imamo bojda s Hrvati in o katerem besedari dne 7. t. m. v polemiki s hrvaškim znanstvenikom Lukasom.

Prelomljena jugoslovenščina

V svoji prilogi »Življenje in svet« piše »Jutro« v ponedeljek, dne 14. letošnjega marca o usodnosti »velikih prelomov« oblakov. To je v slovenščini nesmisel. Kajti nismo še videli, da bi se bil kedaj kak oblak »prelomil«, in tudi nobeno reklo živega jezika ni to. Slovenec govori marveč o oblakih, ki so se utrgali. Do prelomljenih oblakov je mogel priti samo kdo, ki je mehanično, brez smisla za pojav, a še bolj brez čuta za jezik, prevedel iz nemščine »Wolkenbruch«, pri čemer je treba ugotoviti, da ima »Bruch« v nemščini mnogo širši pomen, večinoma celo popolnoma drugega, kakor slovenski »prelom« in da je beseda zato seveda mnogo prožnejša. Ta »prelom oblakov« spominja na slavnoznanega »uradnega belca«, ki so ga zaredili slabi in nepoučeni možgani ter nemški »Amtschimmel«.

Vsekako pa list, ki piše slovenščino take vrste, nima vzroka, da bi se spotikal na primer nad jezikom Frtavčkovega Gustla. Ne bomo niti načelnjali vprašanja, če ima narečje v določenih primerih lahko tudi v tiskani besedi svoj pomen in namen. Toda naj bo že Gustlnova ljubljansčina taka ali taka, slovensko narečje je tudi ona, čeprav ni izmed najlepših, kar ni bilo sicer še nikoli nobeno mesino narečje. Ali kot narečje je vendar zmeraj nekaj živega, organskega, vsekako zato tudi bolj slovensko, kakor tista jutranja jugoslovenarščina, ki piše jezik, ki ga slovenski narod nikoli in nikjer ni govoril in ga tudi ne bo. List, ki »smatra navalo jurišnih odredov na redovito vojsko za protinacionalno činjenico«, je pač zadnji poklican, čuti nad našo materinščino.

Umsko prekopicavanje

7. t. m. je govoril poveljnik nemškega časništva dr. Dietrich o pojmu svobodnega tiska. Ta pojem izhaja po njegovem mnenju iz liberalne duhovne usmerjenosti, ki za naš čas ne velja več. Dobesedno je rekel: »Tudi nemško časništvo ima svobodo, da kritizira, toda ono ne kritizira tistega, kar ljudstvu koristi, ampak kar mu škoduje.«

Škoda, da ni dr. Dietrich malo natančneje povedal, kdo določa tisto, kar je ljudstvu škodljivo. Menda vendarle tisti, ki ima oblast. Tisti, ki ima oblast, se ima pa seveda zmeraj za nezmotljivega in popolnega. Zato še nismo doživeli, da bi se bil dal kedaj prostovoljno kritizirati. Na Nemškem ima narodni socializem vso oblast. Zato razglasa tudi kratko in malo svojo popolnost in s tem svojo koristnost za ljudstvo. Zaradi te njegove koristnosti za ljudstvo ga seveda nihče kritizirati ne sme. Narodni socializem in ljudska korist sta torej tako rekoč eno. Zato pa je vse za ljudstvo škodljivo, kar je narodnemu socializmu nasprotno. Nasprotnike narodnega socializma torej tudi v Nemčiji lahko vsakdo kritizira. To znamenito Dietrichovo odkritje je torej v najbližjem sorodu z raznimi ukazi carjev vseh barv v Rusiji in nekdanjih absolutističnih vladavin v zahodni Evropi. So seveda ljudje, ki mislijo na primer, da je

ki bi hoteli in znali to tudi dokazati. In niso najslabši nemški duhovi med njimi. Ali prav zaradi teh mogočih dokazov seveda ne smejo govoriti. Kajti so dokazi, je resnica, ki je po mnenju oblastnikov ljudstvu škodljiva. Je pa laž, ki mu prav tako po njihovem mnenju koristi. Slaba morala, dobra nemorala.

Le da gre pot narodov, ki imajo nenravnost za vodilo, navzdol. Navidezno zdravje je le hektična rdečica na licih bolnika, ki mu bakterije razjedajo telo, pa si z vbrizgavanjem mamil dela umišljavo, da je hipni pogon — moč.

Minljivost posvetnih reči

»Nova doba«, celjsko jugoslovensko glasilo, premišljuje »o politični morali in doslednosti«. Že naslov priča, da govori nedvomno iz lastne bogate skušnje. In res, takole pravi:

Na občnih zborih nacionalnih organizacij opazamo, da manjkajo razni, nekoč najagilnejši člani, ki so se v času prejšnjega režima vidno trudili, da bi se prerinili v ospredje na vodilna mesta teh organizacij.

S spremembo režima se je spremenila najprej volja do dela, sedaj pa se polagoma že tudi kaže sprememba politične barve.

Tudi med živalmi je neka vrsta, ki rada spreminja svojo barvo. Te čudne živalice imenujemo kameleone. Teh političnih kameleonov je danes med Slovenci vse polno.

Med najvažnejše reforme naših prosvetnih oblasti v novejši dobi spada odprava našega narodnega in jugoslovenskega pozdrava »Zdravo!« iz vseh naših šol. Pri tem pa se poslužujejo nekateri gospodje, ki služijo nauku o ljubezni do bližnjega, preizkušeni inkvizitorskih metod. Pa njim še ni toliko zameriti, kajti boljšega pri njih nismo vajeni! Bolj zameriti moramo tistim, ki so v režimskih časih, ko je tako bolje kazalo, prav glasno izgovarjali naš »Zdravo!«, ki ga danes zatirajo! Tem gospodom bi svetovali, naj ne bodo bolj papeški kot papež. Kolo časa se čudno vrti in pravijo, da pride v sedmih letih vse naokrog.

Janez Kocmur:

K Tumovim spominom

(Nadaljevanje)

Med tem se mi je posrečilo dobiti poročilo tudi za šolsko leto 1914-15, pa se hočem najprej nekoliko pobaviti s tem. To ima 11 podob; od teh kar tri cesarjeve in pet raznih Habsburžanov. — Tri predstavljajo brambni ščit, dr. Ivana Tavčarja in Franceta Levca; slednja je najmanjša, menda zato, ker je bil Levce slovenski kulturni delavec; vse druge, razen ščita, so preko cele strani. C. kr. mestni šolski svet je tako poročilo lahko že kar po samih podobah označil za »velepatriotično«, prebral ga pa poročevalec najbrž sploh ni.

Vse sestavke je spisal Dimnik sam, in da še posebej opozori na sebe, je pod vsak napis stavil opazko: Sestavil šolski vodja. Nikomur ni dal blizu, sam je hotel biti deležen vse pohvale in priznanja. A kakor po navadi, je tudi tukaj znesel skupaj le sračje gnezdo tujih besedi — dokaz, da je bil za samostojno stvarjanje nesposoben. V uvodu se bavi s pomožno akcijo »za zapuščene otroke in vdove«. Med drugim pravi: »Le-ta krepki in zdravi naraščaj bo tvoril osnovo države, in naša Avstrija bo še mogočnejša in slavnjejša vzklikla, kot je sedaj.« Naj je govoril o čemerkoli, o glagolih ali prežvekovalcih, o molekulih ali spreganju, Avstrijo in Habsburžane je imel vedno na jeziku.

Zelo zanimivo za današnjo dobo je, kako opisuje slovesni začetek zabijanja žebeljev v brambni ščit; takole pravi: »K slavnostnemu zabijanju žebeljev je gospod župan povabil občinske svetnike in vse predstojnike vojaških, civilnih in cerkvenih oblasti... Ob strani uradnih dostojanstven-

Dobro je opazovala »Nova doba« jugoslovenske ljudi v jugoslovenskih časih. Kaj ko bi še ugibala, kolikšna je jugoslovenska nacionalna zasluga pri tej vzgoji značajev. Saj je tudi »Nova doba« pomagala »delati« jugoslovenske volitve, ta neomajni zglede prave politične in značajne omajanosti.

Boj Slovakov

Slovaki imajo v marsikaterem pogledu dejansko enakopravnost s Čehi. Pri zakonih, ki jih je vložil Slovak, je slovaško besedilo avtentično, gospodarsko niso izkoriščani, slovaški davek se porablja za slovaške potrebe. Vendar Slovaki s tem niso zadovoljni. Zahtevajo marveč popolno avtonomijo, na Slovaškem pa zlasti popolno jezikovno in kulturno enakopravnost. To se pravi zlasti, da ne sme biti na Slovaškem uradnika, ki bi popolnoma ne znal slovaščine v pisavi in besedi, in da zlasti ne sme biti na Slovaškem drugega uradnega jezika, kakor slovaščina.

Za slovensko skromnost in potrpežljivost pač nekaj čudnega.

V sedanji politični stiski bi rada češko-slovaška vlada tudi na zunanjo pokazala enotnost Čehov in Slovakov. Zato pritiska na voditelja slovaške ljudske stranke patra Hlinka, da vstopi v vlado. Slovkom groze z npravnstvenim in gospodarskim pritiskom, celo češko katoliško duhovščino so vpregli v gonjo zoper nepopustljivega Hlinka.

Toda Hlinka se ne vda. Najprej hoče popolno dejansko enakopravnost s Čehi, ki je spričo številke premoči Čehov ne more biti razen v upravnih in zakonodajni avtonomiji. Za ministrske sedeže ta neupogljivi značaj ni na prodaj. In Hlinku je res težko očitati pomanjkanje rodoljubne zavesti: leta je prebil v madžarskih ječah, ko je branil pravice svojega naroda pred madžarskim državnim in narodnim unitarizmom. Kratko in malo, bil je med tistimi, ki so najbolj z uspehom izpodkopavali vkladne stebre rajkega centralističnega in nasilnega madžarskega kraljestva.

Vidi se torej, s centralizmom ne gre nikjer, niti tam ne, kjer sloni na kolikor toliko kulturnih in pravnih podstavah. A še manj je mogoč centralizem pri nas, kjer mu te podstave popolnoma manjkajo, pa je zato še brezprimerno strožje izvede, kakor kjer koli drugje.

Od priznanja k dejanju

Vedno več jih je, ki izražajo zadovoljstvo nad našim listom. Oglašajo se tudi novi naročniki — dokaz, da si misel, ki jo zastopa list, vedno bolj utira pot. S tem so svoje soglašanje praktično potrdili. — Obračamo se še do tistih, ki odlašajo, da storé enako. Simpatije so sicer nekaj lepega, ali samo od njih ne živi nobeno gibanje. Treba je tudi žrtev. Stare naročnike in prijatelje prosimo, naj nam pošljejo naslove oseb, o katerih mislijo, da ga bodo naročile, ako ga jim pošljemo na ogled. Kdor se ne misli naročiti, naj list vrne z opazko: Ne sprejemem. Najlepša hvala vsem, ki se bodo odzvali.

Uprava in uredništvo.

Mali zapiski

Prepovedana letaka.

Državno pravdnštvo v Zagrebu je prepovedalo širiti letaka.

1. »Otvoreno pismo«,
 2. »Zadruga sloga Hrvata privrednika«,
- Letaka sta izšla v Zagrebu.

Korak v slovensko smer.

Slovenski zdravnik nam piše:

Z letom 1938. je stopil »Zdravniški vestnik« v deseto leto svojega obstoja. Za deseto obletnico je nagradil vse prave in odkrite Slovence z novim naslovom: »Zdravniški vestnik, strokovno glasilo slovenskega zdravništva«. Čas je bil, da se je pomedlo s »strokovnim glasilom zdravništva v dravski banovini«, ki ne pove nič več kakor »Arztgesellschaft für Krain«, torej društvo, katerega udje prebivajo na politično točno opredeljenem ozemlju. Znanost je mednarodna, a poedinci kakega naroda se le odlikujejo po izredni marljivosti in iznajdljivosti, ki jih vedno imenujemo po njihovi narodni pripadnosti, nikdar pa po teritorialni. In, slovenski zdravniki se nahajajo vendar v Zagrebu, Belgradu, na Primorskem, Češkem itd. Čast slovenskemu zdravništvu, da se je zavedlo in začrtalo pot tistim, ki še vedno s strahom postavljajo korak na pot, ki je edino pravilna, če nečemo postati brezoblična gmota.

Urednik in izdajatelj: Tone Fajfar v Ljubljani.

V Jugoslovanski knjigarni si naročite sledeče knjižne zbirke:

Leposlovno knjižnico Ljudsko knjižnico Zbirko domačih pisateljev Zbirko mladinskih spisov

za malenkostne mesečne obroke. Zahtevajte naš Vestnik, ki ga pošljemo brezplačno z natančnimi podatki.

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

nikov pa se je bila zbrala odlična družba ljubljanskih gospá z gospo županjo Franjo dr. Tavčarjevo in gospo soprogo deželnega glavarja Bogomilo dr. Šušteršičevo. Prvi je govoril dr. Tavčar slovensko in nemško. Govorec o »akciji usmiljenja in ljubezni do vojnih vdov in sirot«, je rabil izraz »civilna armada«, katero frazo je Dimnik pograbil in jo, kakor bomo videli pozneje, izrabil za osnovanje »civilne armade« posebne vrste, zahtevajoč celo od šestletnih učencev bojno prisego večne zvestobe cesarju in Avstriji. Sam jo je ob prevratu prelomil prvi; če je odvezal od nje svoje učence in jim povedal, da jih je učil krivo, pa ni nikjer zapisano.

Dr. Tavčar je končal svoj govor z besedami: »Njega Veličanstvu hočemo slediti v dolgih vrstah (pri zabijanju žebeljev, op.) in sicer pod navdušenim geslom: »Bog ohrani, Bog obvari nam Cesarja! Slava! Hoch!« — Po poročilu »je jasno odmeval sonoren glas župana čez prostrani trg... veličastno je zadonela od vojaške godbe mojstrsko prednašana cesarska pesem...«

Župan dr. Tavčar je zabil žebelj zadnji »v imenu mesta«, pri tem pa izrekel besede: »V imenu Ljubljane, ki je bila in hoče ostati avstrijska«, kar je izzvalo »navdušeno pritrjevanje občinskih svetnikov (med katerimi je bil tudi Dimnik — op.) in občinstva.«

Za že nešteto premletimi rodopisi Habsburžanov in njihovih junaštev sledi na str. 16. in 17. sožalna in vdanostna izjava, »sklenjena na I. izrednem posvetovanju učiteljskega zbora I. mestne šole dne 24. avgusta 1914« na predlog Dimnika. Pri tej priliki je dejal Dimnik med drugim: »Nas vse in z nami vse zveste Avstrijce je zadel srce pretresujoč udarec. Dne 28. junija 1914 je premagala živalska strast človeški čut... Učiteljski zbor

se ogorčeno zgraža nad strašnim nečloveškim dejanjem... ter daje... duška izrazu najgloblje žalosti in najglobljeja sočustvovanja... vdanega prevzvišeni osebi Njegovega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I., vsej cesarski hiši in habsburški monarhiji...«

Posebej bodi omenjeno, da je Dimnik izdal kot ponatisk iz »Zvončka« za l. 1914. še posebno brošuro z naslovom: Zločin v Sarajevu. Tragična smrt prestolonaslednika Franca Ferdinanda in njegove soproge, vojvodinje Hohenberske. — Bil je v resnici nedosegljiv letopisec habsburške hiše.

Na straneh 20 do 22 nadaljuje poročilo o istem posvetovanju, na katerem je priporočal, da naj učitelji v zbirališčih učencev, katerih očetje so v vojni, »pripovedujejo, razlagajo in čitajo patriotične knjige«, ki jih je navedel imenoma, med temi tudi svoje »Slike iz življenja našega cesarja«, »Pripovedke iz avstrijske zgodovine«, »Zločin v Sarajevu«, »Naše zmage na sedanjem bojnem polju«. Čitatelj gotovo sirmi nad vedno novimi naslovi Dimnikovih knjig, ki jih navajam — saj pa je mož bil res izredno plodovit pri vzgoji mladine v zveste avstrijske hlapce.

Da bi svojo plodovitost tudi primerno vnovčil, navaja na zadnji strani poročila pod naslovom »Patriotska knjižnica za mladino« zraven drugih tudi nekatera svoja »dela«, seveda z navedbo knjigarn, ki jih dobavljajo. Patriotizem brez cvenka bi pač ne bil noben patriotizem.

Na posvetovanju 19. septembra 1914. — str. 24 — je pozval učitelje, »da posebno v teh težkih časih ne zamudimo nobene prilike, ki se nam nudi, da vzgajamo tudi nadalje iz naših učencev zveste Avstrijce in vdane sinove cesarju in domovini.«